ՎԼԱԴԻՄԻՐ ԼԻՊԱՐԻՏԻ
ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍՏՎԵՐԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՐԵՎԱՆ 2019

НАЦИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ НАУК РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ
ИНСТИТУТ ЭКОНОМИКИ ИМЕНИ М. КОТАНЯНА

ВЛАДИМИР ЛИПАРИТОВИЧ АРУТЮНЯН

АНАЛИЗ ПРИЧИН ТЕНЕВОЙ ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ

Ереван

Издательство “ Гитутюн” НАН RA

2019

ՀՀ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱ
Մ. ՔՈԹԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

ՎԼԱԴԻՄԻՐ ԼԻՊԱՐԻՏԻ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍՏՎԵՐԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՐԵՎԱՆ
ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատարակչություն
2019

ՀՏԴ 330
ԳՄԴ 65.01
Հ 422

Տպագրվում է ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի գիտական խորհրդի որոշմամբ:

Մասնագիտական խմբագիր տ.գ.դ., պրոֆեսոր Ա. Խ. Մարկոսյան

Վ.Լ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Հ 422 Հայաստանի Հանրապետության ստվերային տնտեսության պատճառների վերլուծություն / Վ.Լ.Հարությունյան, - Եր.: ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2019, 200 էջ:

Գրքում առաջին անգամ ամբողջականորեն դիտարկվում են ստվերային շրջանառության տեսամեթոդաբանական հիմքերը (այդ թվում՝ ստվերային շրջանառությանն առնչակից հասկացությունները և գնահատման մոտեցումները), ինչպես նաև տնտեսության ստվերայնության տեսանկյունից առաջնային ոլորտներն ու բնագավառները և ՀՀ տնտեսության առանձնահատկությունները: Դրանց հետ մեկտեղ քննականորեն վերլուծվել և ուսումնասիրվել են ՀՀ ստվերային շրջանառությունը կրճատելու ռազմավարությունը և ուղիները:

Մենագրության մեջ առաջարկված մոտեցումներն ու լուծումները և ՀՀ-ում դրանք կիրառելը կարող են օգտակար լինել ՀՀ ֆինանսների, էկոնոմիկայի նախարարություններին և հարկային ծառայությանը՝ համապատասխան քաղաքականություն և հայեցակարգեր մշակելու, կատարելագործելու և իրականացնելու ուղղությամբ, այդ հիմնախնդիրները հետազոտող կազմակերպություններին, գործարար աշխարհի ներկայացուցիչներին, ասպիրանտներին և մասնագիտական բուհերի ուսանողներին:

ՀՏԴ 330
ԳՄԴ 65.01

ISBN 978-5-8080-1334-6
© ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատարակչություն, 2019

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԳԼՈՒԽ 1

Ստվերային շրջանառության տեսամեթոդաբանական հիմքերը

1.1. *Ստվերային շրջանառությունը* և առնչակից հասկացությունները 7

1.2. Ստվերային շրջանառության գնահատման մոտեցումները 26

1.3. Ստվերային տնտեսության զարգանալու համաշխարհային միտումները 42

ԳԼՈՒԽ 2

ՀՀ ստվերային շրջանառության կառուցվածքն ու առանձնահատկությունները

2.1. ՀՀ տնտեսության առանձնահատկությունները ստվերային շրջանառության տեսանկյունից 56

2.2. Տնտեսության ստվերայնության առաջնային ոլորտներն ու բնագավառները 65

2.3. Հայաստանում ստվերային շրջանառության առաջանալուն և ծավալներն ընդլայնելուն նպաստող գործոնները 76

ԳԼՈՒԽ 3

ՀՀ ստվերային շրջանառությունը կրճատելու ռազմավարությունը և ուղիները

3.1. Ստվերային շրջանառության ձևերը և վերահսկողական մեխանիզմների կատարելագործման ուղիները 87

3.2. Ստվերային տնտեսությունը կրճատելու ուղղությամբ ՀՀ հարկային և մաքսային վարչարարությունը բարեփոխելու մոտեցումները 94

3.3. Ստվերային շրջանառությունը կրճատելու ուղղությամբ օրենսդրական դաշտը բարեփոխելու միջոցառումները 107

Եզրակացություններ և առաջարկություններ 133

Հեղինակի մյուս գրքերը, գիտական հոդվածները և ժողովածուները 171

Օգտագործված գրականության ցանկ 193